

СИЛАБУС ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: ВК				
2) Навчальний рік: 2022-2023				
3) Освітній рівень: бакалавр				
4) Форма навчання: денна, заочна				
5) Галузь знань: УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ				
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 075 «Маркетинг», «Маркетинг»				
8) Статус освітньої компоненти: (вибіркова)				
9) Семестр: III денне, IV заочне				
11) Контактні дані викладача: К.е.н., доцент Зінченко Мирослава Михайлівна zinchenko.mm@knuba.edu.ua К.е.н., доцент, Гаман Галина Володимирівна, haman.hv@knuba.edu.ua тел. 044-241-55-71				
12) Мова викладання: українська				
13) Пререквізити: Основи економічної теорії, Історія економіки та економічної думки, Психологія споживача,, Основи підприємництва.				
14) Мета курсу: засвоєння студентами основ теорії економічної конкуренції, набуття навичок оцінювання стану конкуренції на різних ринках товарів та послуг.				
15) Результати навчання:				
№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання компетентності
1.	ПР02 Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, розрахункова робота	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК8, ФК1, ФК6
2.	ПР04 Збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та маркетингові показники, обґрунтовувати управлінські рішення на основі використання необхідного аналітичного й методичного інструментарію.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, розрахункова робота	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК8, ФК1, ФК6
3.	ПР05 Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, розрахункова робота	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК8, ФК1, ФК6

Шифр спеціальності	Назва спеціальності, освітньої програми	Сторінка 1 з 4
--------------------	---	----------------

4.	ПР08 Застосовувати інноваційні підходи щодо провадження маркетингової діяльності ринкового суб'єкта, гнучко адаптуватися до змін маркетингового середовища.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, розрахункова робота	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК8, ФК1, ФК6
5.	ПР13 Відповідати за результати своєї діяльності, виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, розрахункова робота	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК8, ФК1, ФК6
6.	ПР18 Демонструвати відповідальність у ставленні до моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства у професійній маркетинговій діяльності.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, розрахункова робота	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК8, ФК1, ФК6

16) Структура курсу:

Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Лабораторні заняття, год.	Курсовий проект/ курсова робота РГР/Контрольна робота	Самостійні робота здобувача, год.	Форма підсумко- вого контролю
90	30	30	контрольна робота	30	
Сума годин:				90	
Загальна кількість кредитів ECTS				3,0	
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:				60 (2,0)	

17) Зміст курсу: (окремо для кожної форми занять – Л/Пр/Лаб/ КР/СРС)

Лекції:

Тема 1. Предмет і метод «Теорії економічної конкуренції». Суть, функції та методологія аналізу економічної конкуренції.

Тема 2. Види та класифікаційні ознаки економічної конкуренції.

Тема 3. Теорія монополій.

Тема 4. Економіко-правові інструменти регулювання конкуренції.

Тема 5. Маркетингові інструменти конкуренції у бізнесі.

Тема 6. Недобросовісна конкуренція між бізнес-структурами.

Тема 7. Антиконтурентні узгоджені дії у бізнесі.

Тема 8. Державне регулювання природних монополій.

Тема 9. Стан та особливості розвитку конкуренції у вітчизняному бізнесі.

Тема 10. Світовий досвід захисту та розвитку конкуренції у бізнесі.

Практичні:

Заняття 1. Предмет і метод «Теорії економічної конкуренції». Суть, функції та методологія аналізу економічної конкуренції.

Заняття 2. Види та класифікаційні ознаки економічної конкуренції

Заняття 3. Теорія монополій.

Заняття 4. Економіко-правові інструменти регулювання конкуренції.

Заняття 5. Маркетингові інструменти конкуренції у бізнесі.

Заняття 6. Недобросовісна конкуренція між бізнес-структурами.

Заняття 7. Антиконтурентні узгоджені дії у бізнесі.

Заняття 8. Державне регулювання природних монополій.

Заняття 9. Стан та особливості розвитку конкуренції у вітчизняному бізнесі.

Заняття 10. Світовий досвід захисту та розвитку конкуренції у бізнесі.

Курсовий проект/курсова робота/РГР/Контрольна робота:

Тематика контрольних робіт

1. Предмет, структура та головні поняття курсу «Теорія економічної конкуренції». Підходи до визначення «економічної конкуренції». Функції економічної конкуренції.
2. Характеристика головних понять курсу: конкурентне середовище, конкурентоспроможність, конкурентна політика держави, конкурентне законодавство, конкурентна стратегія. Методологія аналізу економічної конкуренції.
3. Характеристика класифікаційних ознак економічної конкуренції: моделі ринку; масштаби розповсюдження; ступінь інтенсивності; морально-етичний характер поведінки конкурентів; походження; форми суперництва.
4. Основні поняття теорії монополій: монополія, моносонія, велике виробництво, концентрація, децентралізація. Причини виникнення монополій. Характерні риси монополій.
5. Види монополій: регіональні монополії, загальнодержавні монополії, міжнародні монополії; за ступенем охоплення ринків – чисті монополії, обмежені монополії, дуополії, абсолютні монополії; за характером і причинами виникнення – природні монополії, закриті монополії, штучні монополії.
6. Підходи до класифікації інструментів конкуренції. Реклама як головний інструмент конкурентної боротьби. Ознаки та функції реклами. Види та класифікаційні ознаки реклами. Якість продукції у конкурентній боротьбі за споживача. Новітні інструменти конкуренції.
7. Моделі конкуренції: Портера, Бертрана, екологічна. Моделі ринків та їх характеристика.
8. Еволюція законодавчих вимог щодо конкуренції. Система органів захисту конкуренції. Діяльність та структура Антимонопольного комітету України.
9. Попередження створення монопольних утворень, контроль за концентрацією суб'єктів господарювання. Практика припинення порушень конкурентного законодавства. Система відповідальності за порушення конкурентного законодавства: штрафи, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність.
10. Сутність та ознаки недобросовісної конкуренції. Особливості прояву недобросовісної конкуренції на вітчизняних ринках. Неправомірне використання ділової репутації підприємця. Створення перешкод у конкуренції. Комерційна таємниця, її неправомірне збирання, розголошення та використання.
11. Сутність та види антиконкурентних узгоджених дій. Типові вимоги до узгоджених дій. Потенційно дозволені дії. Система винятків щодо узгоджених дій між суб'єктами бізнесу.
12. Законодавча база регулювання природних монополій. Перелік природних монополістів. Втрата ознак природних монополій під дією НТП.
13. Економічні чинники розвитку конкурентних відносин в Україні. Структура порушень суб'єктами підприємництва конкурентного законодавства: антиконкурентні дії органів влади, антиконкурентні узгоджені дії, зловживання монопольним становищем, недобросовісна конкуренція.
14. Розвиток внутрішньогалузевої та міжгалузевої конкуренції. Розрахунок індексу моніторингу конкурентного середовища. Особливості розвитку вітчизняних конкурентних відносин.
15. Досвід США щодо захисту конкуренції і обмеження зловживань монополістів. Історія розвитку антитрестівського законодавства. Органи захисту конкуренції США.
16. Конкурентна політика в Європейському Союзі. Практика розгляду узгоджених дій підприємців у ЄС, контроль за злиттям та поглинанням підприємств. Міжнародні аспекти конкурентної політики. Міжнародні проблеми застосування конкурентного законодавства. Двосторонні угоди.

18) Основна література:

1. Варналій З.С. Конкуренція і підприємництво. Монографія. 2015. 463 с.
2. Джерелюк Ю. О. Антикризова стійкість підприємств в конкурентному середовищі: теорія, методологія та практика: монографія. Херсон: В. С. Вишемирський, 2018. 453 с.
3. Довбуш Р.А., Зозуля А.Л. Управління конкурентоспроможністю підприємств. Підручник. 2013. 250 с.
4. Лайкова М. Антимонопольна діяльність в Україні: проблеми реалізації та правового регулювання / М. Лайкова/ за заг. ред. Н. Матюхіної – Харків, Фактор: 2014 - 224с.
5. Львов Б. Ю. Недобросовісна конкуренція щодо об'єктів промислової власності: господарсько-правовий аспект: монографія. Київ: Ін Юре, 2018. 168 с.
6. Маркетингове стратегічне управління конкурентоспроможністю на мікро-, мезо- і макрорівнях: монографія /І.В. Тараненко [та ін.]; за науковою редакцією І.В. Тараненко; Університет імені Альфреда Нобеля. Дніпро: Університет ім. А. Нобеля, 2017. 281 с.
7. Отенко І.П., Полтавська Є.О. Управління конкурентними перевагами підприємства. 2015. 212 с.
8. Правове регулювання захисту економічної конкуренції / З. М. Борисенко ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. - Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2017. - 57 с.
9. Портер М. Конкурентна стратегія: техніки аналізу галузей і конкурентів: перек. Н. Кошманенко. К. Наш формат, 2020. 416с.
10. Портер М. Конкурентна перевага: як досягти стабільно високих результатів. Переклад з англ. І. Ємельянова (розділи 1-3), І. Гнатковська (розділи 4-15). К. Наш формат, 2019. 622с.
11. Полякова Ю. В. Пріоритети забезпечення конкурентоспроможності регіонів України. /Ю.В. Полякова; Національна академія наук України, ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України". Львів: ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України", 2018. 336 с.
12. Пилипенко А. А. Конкурентоспроможність продукції промислового підприємства: організація управління та маркетингове забезпечення: монографія / [А.А. Пилипенко, О.В. Фартушняк, І.Ю. Пасічник]; Міністерство освіти і науки України, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків: Л.М. Лібуркін, 2017. 275 с.
13. Сучасні механізми забезпечення конкурентоспроможності національної економіки: монографія / [Л.В. Кривенко ... [та ін.]; за загальною редакцією Л.В. Кривенко; Міністерство освіти і науки України, Сумський державний університет. Суми: Сумський державний університет, 2018. 329 с.
14. Сучасні форми конкурентної взаємодії суб'єктів господарювання: монографія / Ж.В.Поплавська, Н.Л.Михальчишин, М.Л.Данилович-Кропивницька, О.В.Гошовська, С.О.Комаринець; за заг. ред. Ж.В.Поплавської. – Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. 201 с.
15. Труніна І. М. Конкурентоспроможність підприємницької діяльності: (туристична галузь): підручник /І.М. Труніна, О.А. Сущенко, Г.С. Ліхоносова. Кременчук: О.В. Щербатих, 2017. 266 с.
16. Хаустова В. Є. Вплив процесів злиттів і поглинань на конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації: монографія. Харків: Л. М. Лібуркіна, 2019. 415 с.
17. Управління конкурентоспроможністю персоналу, робіт та послуг: теорія, методологія, практика: колективна монографія /за заг. ред. В.В. Іваної. ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Суми «Університетська книга», 2020. 228 с.
18. Швидка Т. І. Економічна конкуренція: сучасний стан законодавчого забезпечення та перспективи його модернізації: монографія. Харків: Право, 2020. 374 с.
19. Шраменко О. В. Становлення сучасного конкурентного законодавства: світовий та вітчизняний досвід: монографія. Харків: Право, 2018. 168 с.

19) Додаткові джерела:

1. Борисова Т. М. Міжнародна економічна конкуренція: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 231 с.
2. Васильківський Д. М. Конкуренція на світових ринках товарів та послуг: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2019. 162 с.
3. Дикань В.Л., Боровик Ю.Т., Полякова О.М., Чорнобровка І.В. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств: Конспект лекцій: У 3 ч. – Харків: УкрДАЗТ, 2008. – Ч. 1. – 45 с.
4. Конкуренція і монополія. Теорія ринкових структур. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://nkker.com/wp-content/uploads/2021/11/P-32-Економ-теорія-22.11.pdf>
5. Теорія конкурентних переваг. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/9833/1/04_%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97.pdf
6. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.01 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2210-14>
7. Про Антимонопольний комітет: Закон України від 26.11.93 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>
8. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.01 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2210-14>
10. Бойко А. Методи захисту від недобросовісної конкуренції. URL: <http://www.conf-cv.at.ua/forum/12-27-1>
11. Квятко Т.М. Генезис наукових основ теорії конкуренції. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. 2017. Вип. 182. С. 154-162.
12. Ковтун М.С. Американська модель антимонопольного регулювання: особливості становлення та розвитку. Порівняльно аналітичне право, №4/2017. С. 164-166.
13. Павленко Н., Челомбітько Т., Черняєва О. Теорія та практика недобросовісної конкуренції в Україні. Економічний аналіз. 2021 рік. Том 31. № 1 С.25-34 [Електронний ресурс] - Режим доступу: [www.econa.org.ua > index.php > econa > article > download](http://www.econa.org.ua/index.php?econa > article > download)
14. Прокопенко О.В. Теорія конкуренції: еволюція поглядів і змістовне наповнення. Український журнал прикладної економіки та техніки. Західноукраїнський національний університет. №3 (47), 2019. С.407-414.
15. Носач І. В., Старчик Н. В., Лебедева Д. О. Економічна конкуренція в умовах глобального інформаційного капіталізму. БІЗНЕС-ІНФОРМ № 10, 2018. С. 32-38.
16. Тимченко Л.М., Штундер В. Правовий захист від недобросовісної конкуренції за господарським законодавством України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету Серія ПРАВО. Випуск 67, 2021 с. 119-123.
17. Швидка Т. Історія становлення і формування конкурентного законодавства (іноземний досвід). Господарське право і процес, №1/2019. с. 50-54.
18. Синявська А. В. Становлення антимонопольного законодавства в США та в Україні. Європейські перспективи. 2021. №2. С.44-47.
19. Скорик Г. І. Конкурентна політика держави: проблеми реалізації та рекомендації щодо удосконалення. Ефективність державного управління. 2021. Вип. 2. С. 77-91.
20. Швидка Т. Проблеми забезпечення добросовісної конкуренції та впровадження правил ринкової економіки. Підприємництво, господарство і право. Господарське право і процес. 2021. № 3. С. 126-131.
21. Павленко Н., Челомбітько Т., Черняєва О. Теорія та практика недобросовісної конкуренції в Україні. Економічний аналіз. 2021 рік. Том 31. № 1. С. 25-36.
22. Харчук Т. В. Етимологічні та правові засади тлумачення сутності конкуренції. Галицький економічний вісник. 2016. № 2 (51). С. 61–69. (Економіка та управління підприємствами).
23. Кириченко С.О. Еволюція теорії конкуренції. Сучасні проблеми економіки та підприємництва. Збірник наукових праць. «КПП» Випуск 15, 2014. С. 32-40.
24. Тетяна Борисова; Світлана Хрупович. Глобальна конкуренція: роль та місце у системі маркетингового середовища. Галицький економічний вісник, № 1 (68) 2021. С. 159-165. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01

20) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

Поточне оцінювання			Підсумковий контроль	Сума
ПРН.01	ПРН.02	ПРН.03		
20	20	20	40	100

21) Умови допуску до підсумкового контролю:

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

22) Політика щодо академічної доброчесності: Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

23) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<http://org2.knuba.edu.ua>